

Izvještaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2025. godini

IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJIMA KOJI SU UTICALI NA BEZBJEDNOST LETENJA U 2025. GODINI

Izveštaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2025. godini

Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine (BHDCA), kao organ nadležan i odgovoran za obavljanje funkcije regulatora i nadzor u oblasti civilnog vazduhoplovstva, ima zadatak da odgovori obavezama Bosne i Hercegovine kao države članice Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo (*International Civil Aviation Organization - ICAO*) i potpisnice Čikaške konvencije.

Uz to, Bosna i Hercegovina (BiH) je član Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva (*European Civil Aviation Conference - ECAC*) i ima status posmatrača u radu Evropske agencije za bezbjednost u vazduhoplovstvu (*European Aviation Safety Agency - EASA*).

BiH je ratifikovala Sporazum o uspostavljanju Zajedničke vazduhoplovne oblasti (*European Common Aviation Area - ECAA*) i potpisala radni aranžman sa EASA-om, čime je prihvatila obavezu usklađivanja, transponovanja i primjene propisa Evropske unije u oblasti civilnog vazduhoplovstva.

BHDCA, kao jedina vazduhoplovna nadzorna i regulatorna vlast u Bosni i Hercegovini, učestvuje u obezbjeđivanju bezbjednog odvijanja vazdušnog saobraćaja u prostoru Bosne i Hercegovine.

U skladu sa obavezama preuzetim pristupanjem BiH, kao punopravne članice, u ICAO, ECAC, EUROCONTROL i potpisivanjem ECAA Multilateralnog sporazuma sa Evropskom unijom, zadatak BHDCA je da obezbijedi implementaciju međunarodnih standarda bezbjednosti letenja (*Safety*) i bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva (*Security*), kao i blisku saradnju sa subjektima odgovornim za implementaciju pomenutih standarda i preporučenih praksi na operativnom nivou.

1. Bezbjednost letenja (Safety)

Funkciju regulatora i nadzor, a koju obavlja BHDCA, i koje se odnose na bezbjednost vazdušne plovidbe, obavljaju se kroz određene vazduhoplovne funkcionalne oblasti, a to su:

- a) plovidbenost vazduhoplova,
- b) operacije vazduhoplova,
- c) licenciranje letaćkog osoblja,
- d) vazduhoplovna navigacija,
- e) aerodromi.

U Bosni i Hercegovini funkcionišu sljedeći pružaoci usluga, od kojih se u najvećoj mjeri i dobijaju izvještaji o određenim događajima u oblasti bezbjednosti letenja:

A) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi:

Agencija za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (BHANSA)

B) Međunarodni aerodromi:

1. Međunarodni aerodrom Sarajevo,
2. Međunarodni aerodrom Banja Luka,
3. Međunarodni aerodrom Mostar i
4. Međunarodni aerodrom Tuzla;

C) Letilišta:

1. "Stipe Krišto" Livno,
2. "Golubić" Bihać,
3. "Urije" Prijedor,
4. "Jegin lug" Tuzla,
5. "Zalužani" Banjaluka,
6. "Popovi-Bijeljina" Bijeljina,
7. "Ciljuge" Živinice,
8. "Kenan Jusufbašić" Visoko,
9. "Nišići" Ilijaš,
10. Ranč "Lazy Horse" Hadžići,
11. "Gorice" Krepšić,
12. "Kreševo" Kreševo,
13. "Dragon" Bijeljina;

D) Avio-kompanije:

"ICAR Air" Tuzla

E) Škole letenja:

1. Vazduhoplovna škola Aero-klub "Sveti Ilija", Banja Luka,
2. Škola letenja Aero-klub "Izet Kurtalić", Visoko,
3. Vazduhoplovna škola "SBA škola letenja", Sarajevo,
4. Vazduhoplovni klub "SKYDIVE", Banja Luka,
5. Klub slobodnog letenja "Kros", Banja Luka,
6. Jedriličarska škola A.K."Tuzla" Tuzla,
7. Vazduhoplovna škola "Glide Flight Academy" Prijedor;

F) Organizacije za održavanje vazduhoplova (PART 145), kontinuiranu plovidbenost (CAMO) i vazduhoplovno-tehničku obuku:

1. Avioservis "Ikar" Laktaši (BA.MF),
2. "Orao" Bijeljina (E7.145),
3. "Icar Air" Tuzla (BA.MG),
4. "Srednja škola metalskih zanimanja" Sarajevo (BA.147),
5. AvioBOSS d.o.o. (BA.145),
6. Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske-Uprava za vazduhoplovstvo (BA. 145),
7. Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske-Uprava za vazduhoplovstvo (E7.MG),
8. "Omladinska organizacija GLIDE Prijedor" GLIDE CAMO (BA.MG.0007);

G) Medicinski centri:

1. Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika u saobraćaju – Sarajevo,
2. Zdravstvena specijalistička ustanova – Poliklinika "Vitalis" Mostar,
3. Vazduhoplovno medicinski centar "DOM ZDRAVLJA MOSTAR" Mostar;

H) Centri za obuku vazduhoplovnog osoblja na aerodromu:

Centar za obuku "Aerodromi Srbije" d.o.o. Niš

I) Organizacije za obuku vazduhoplovnog osoblja:

Organizacija za obuku vazduhoplovnog osoblja "FLY DVA"

1.1 Identifikacija i sistematizacija hazarda i njihove posljedice

Vazduhoplovna industrija se svakodnevno susreće sa širokim spektrom rizika koji se odnose na letačke operacije, na službe kontrole letenja, službe održavanja, aerodrome, kao i državnu administraciju. Međutim, nemoguće je eliminisati sve rizike, niti su sve metode mitigacije rizika ekonomski izvodljive.

Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine kontinuirano dobija izvještaje o događajima u civilnom vazduhoplovstvu i vrši njihove analize i daje preporuke kako bi se unaprijedila bezbjednost vazdušne plovidbe.

Radi lakšeg razumijevanja određenih pojmova, koji će se koristiti u daljem tekstu, dajemo i definiciju određenih pojmova koji imaju sljedeće značenje:

- a) **Događaj:** nesreća, ozbiljna nezgoda (ozbiljan incident) i incident, neispravnost ili kvar vazduhoplova, njegove opreme ili bilo kojeg elementa sistema vazdušne navigacije koji se koristi ili ima namjeru da se koristi u svrhu ili u vezi sa operacijama vazduhoplova ili sa obezbjeđenjem sistema upravljanja vazdušnim saobraćajem ili pružanja navigacione pomoći vazduhoplovu.
- b) **Nesreća (udes) - Accident:** događaj povezan sa operacijom vazduhoplova, koji se desio od (trenutka) momenta ukrcavanja jedne ili više osoba u vazduhoplov sa namjerom da se obavi let do (trenutka) momenta iskrcavanja svih osoba iz vazduhoplova, pri čemu je nastala bilo koja od sljedećih posljedica:
 - 1) smrt ili teška (ozbiljna) tjelesna povreda osobe zbog:
 - a) boravka u vazduhoplovu, ili
 - b) direktnog kontakta s bilo kojim dijelom vazduhoplova, uključujući dijelove koji su se odvojili od vazduhoplova, ili
 - c) direktne izloženosti izduvnom mlazu mlaznog motora, osim kada su povrede nastale zbog prirodnih uzroka, samopovređivanjem ili su ih nanijele druge osobe, ili kada su povrede nanesene slijepim putnicima koji su se skrivali izvan dijelova koji su na raspolaganju putnicima i posadi;
 - 2) oštećenje vazduhoplova ili oštećenje njegove strukture koje negativno utiče na jačinu strukture ili karakteristike leta vazduhoplova ili zahtijeva veću opravku ili zamjenu oštećene komponente, izuzev otkaza ili oštećenja motora (kada je oštećenje ograničeno na motor, kapotaže ili agregate) ili oštećenja elisa, krajeva krila, antena, guma, kočnica, oplata, malih udubljenja ili proboja u oplati vazduhoplova;
 - 3) vazduhoplov nestao ili je potpuno nedostupan (nije mu moguće prići).

- c) **Ozbiljna nezgoda (ozbiljan incident) - *Serious Incident*:** događaj (nezgoda) koji obuhvata okolnosti koje ukazuju da se nesreća (udes) mogla dogoditi ili da se nesreća (udes) zamalo dogodila.
- d) **Nezgoda – Incident:** događaj koji je povezan sa operacijom vazduhoplova, koji utiče ili je mogao uticati na bezbjednost vazduhoplova, a nije nesreća (udes).

Hazardi u sistemu bezbjednosti vazdušne plovidbe (*Safety*) koji mogu izazvati nesreće, ozbiljne nezgode i nezgode, svrstavaju u sljedeće vrste:

- 1) Hazardi koji se mogu javiti u toku sprovođenja operacija sa vazduhoplovima;
- 2) Hazardi koji su u vezi sa tehničkom uslovima, održavanjem i popravkom vazduhoplova;
- 3) Hazardi koji su u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama;
- 4) Hazardi koji su u vezi sa uslugama i objektima u vazdušnoj plovidbi.

1.2 Godišnji obim saobraćaja u okviru FIR Sarajevo

Uvod

Izveštaj o korištenju vazdušnog prostora se odnosi na period od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine i poređenje sa 2024.godinom.

Mjesec	Broj operacija 2024	Broj operacija 2025.	Povećanje broja IFR operacija u odnosu na 2024. godinu
Januar	29.507	33247	12,7%
Februar	27.222	30207	11,0%
Mart	31.751	35627	12,2%
April	41.510	47643	14,8%
Maj	50.312	56455	12,2%
Juni	53.492	61781	15,5%
Juli	60.722	64324	5,9%
Avgust	60.033	66019	10,0%
Septembar	55.327	62036	12,1%
Oktobar	54.148	59151	9,2%
Novembar	34.338	38510	12,1%
Decembar	34.183	39230	14,8%
UKUPNO	532.545	594230	11,6%

Izvještaj o broju avio-operacija na aerodromima u BiH za period od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine.

Mjesec	Broj operacija
Januar	1599
Februar	2127
Mart	1672
April	2185
Maj	2471
Juni	2988
Juli	3387
Avgust	3452
Septembar	2826
Oktobar	2365
Novembar	1738
Decembar	1826
UKUPNO	28636

1.3 Pregled događaja

Ukupan broj događaja koji su uticali na bezbjednost letenja (*Safety*), prijavljenih BHDCA u toku 2025. godine, je 190.

1.3.1 Vazduhoplovne nesreće i ozbiljni incidenti

Opis događaja	Nesreća/ Ozbiljni incidenti	Nastala šteta/povrede	Mjesto događaja
Slijetanje jedrilice prije PSS	Ozbiljan incident	Značajno oštećenje jedrilice	Blizina letilišta
Prinudno slijetanje helikoptera	Ozbiljan incident	Bez oštećenja i povrijeđenih	Palačkovci

1.3.2 Događaji u vezi sa sprovođenjem operacija vazduhoplovom

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Preduzete mjere/Mjere prevencije
5	Ometanje posada vazduhoplova laserom	Faze slijetanja i polijetanja vazduhoplova na/sa aerodroma	Zloupotreba lasera od strane nepoznatih lica	Direkcija za civilno vazduhoplovstvo BiH (BHDCA) je održala sastanak sa predstavnicima MKT i BHANSA na kome je analizirano: Zakonodavstvo BiH - lasersko ometanje civilnog vazduhoplovstva u BiH kao akt nezakonitog ometanja i krivično djelo, lasersko ometanje kao prekršajno djelo i preventivne aktivnosti – podizanje nivoa bezbjednosne kulture i svijesti kod građana. BHDCA će inicirati da se novim Zakonom o vazduhoplovstvu utvrde zone aerodroma unutar kojih je upotreba uređaja sa upotrebom lasera zabranjena ili ograničena, u skladu sa preporukom ICAO Aneksa 14. BHDCA će informisati Ministarstva unutrašnjih poslova RS, FBiH i Kantona o problematici laserskog ometanja i pozvati ih da iniciraju izmjene Zakona o javnom redu i miru kojim bi lasersko ometanje bilo propisano kao prekršajno djelo i za isto utvrđena adekvatna sankcija. Predstavnik BHDCA održao je prezentaciju na temu "Lasersko ometanje u civilnom vazduhoplovstvu" na sastanku održanom uz prisustvo predstavnika: MUP Herecgovačko-neretvanskog kantona, MUP Kantona Sarajevo, MUP Republike Srpske/Uprava policije, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova - Federalna uprava policije, MUP Tuzlanskog kantona. Aerodromi primjenjuju proceduru izvještavanja koja je usaglašena između: aerodroma, kontrole letenja i granične policije, a to je da kontrolor leta putem radio-kanala obavijesti OPC aerodroma, koji dalje sve detalje prenose graničnoj policiji, koja dalje komunicira sa policijskim stanicama, a koje intenziviraju patroliranje u područjima sa kojih dolazi ometanje laserima.

				Nastaviti prijavljivati putem bezbjednosnih izvještaja kako bi se ukazalo na probleme koji mogu da prouzrokuju ovakvi događaji, te kako bi se podigla svjesnost i dodatna opreznost. Obavijestiti nadležne organe (policijske stanice) o ometanju laserskim zracima na aerodromu.
1	Pojava dima u vojnom vazduhoplovu	Aerodrom	Nepoznat	BHDCA nije nadležna za događaje u kojima su učestvovali vojni vazduhoplovi.
1	Uočeno oštećenje gume stajnog trapa nakon parkiranja aviona	Aerodrom	Nepoznat	Aerodromsko osoblje je izvršilo pregled PSS nakon ovog događaja i nije ništa pronađeno. Mehaničari su zamijenili oštećenu gumu. BHDCA je obavijestila CAA države registra vazduhoplova o ovom događaju.
2	Okret aviona bez ATCO odobrenja - nepoštovanje instrukcija ATCO	Vazdušni prostor pod nadležnošću BHACC	Obilaženje oblaka zbog loših vremenskih uslova	Prezentovati predmetni događaj prilikom provođenja naredne kontinuirane obuke oblasnih kontrolora letenja (Naučene lekcije-Situational Awareness). U sklopu sistema za izvještavanje EVAIR, BHANSA će obavijestiti EUROCONTROL o ovom događaju, s ciljem informisanja posade vazduhoplova o važnosti poštovanja ATCO instrukcija.
1	Problem sa presorizacijom (dekompresija) u avionu	BHACC	Nepoznat	Avion je snizio na FL150 uz koordinaciju BHACC sa ACC Zagreb. Nema mjera prevencije.

1	Posada vazduhoplova tražila od ATCO snižavanje na FL 140	LQSB	Puknuće vjetrobranskog stakla	BHDCA je o ovom događaju obavijestila CAA države registra vazduhoplova.
3	Posada vazduhoplova su proglasila PAN PAN	LQSB	Loše zdravstveno stanje putnika	Tokom naredne kontinuirane obuke kontrolora vazdušnog saobraćaja BHACC, izvršiti upoznavanje sa ovom vrstom događaja kao primjerom dobre prakse postupanja u emergency i neuobičajenim situacijama.
1	Otkaz radio-veze	BHACC LOWER SECTOR	Nepoznat	BHDCA je o ovom događaju obavijestila operatora vazduhoplova i zatražila izjašnjenje. Operator vazduhoplova je dostavio svoje izjašnjenje o ovom događaju.
1	Posada vazduhoplova deklarirala PAN PAN	LQSB	Problemi sa elektronikom i navigacijom	BHDCA je informisala CAA države registra vazduhoplova o ovom događaju.
1	Hitno slijetanje vazduhoplova na zatvoren aerodrom	Aerodrom	Tehnički problem na vazduhoplovu koji je pilot prepoznao	Nema mjera prevencije.

1	Povratak vazduhoplova na aerodrom polijetanja	Aerodrom	Potpuni gubitak rada navigacionih instrumenata	Prezentovati ovaj događaj prilikom naredne kontinuirane obuke ATCO BHACC i JPAKL Sarajevo kao primjer dobre prakse postupanja u neuobičajenim situacijama. Izvršiti osvježavanje znanja tokom kontinuirane obuke, kroz vježbe u vezi sa NON-GYRO VECTORING procedurom (kroz simulacije i treninge).
1	Gašenje motora aviona iz predostrožnosti	FIR Sarajevo	Piloti aviona su primijetili neravnotežu goriva za koju su pretpostavili de je uzrokovana curenjem goriva iz motora.	BHDCA se obratila BHANSA zahtjevom za dostavu dodatnih informacija u vezi sa ovim događajem. BHANSA je odgovorila BHDCA da predmetni avion nije deklariseo vanrednu situaciju tokom leta u FIR Sarajevo.
1	Pilot vazduhoplova tražio od KL divergenciju za Zagreb	FIR Sarajevo	Loše zdravstveno stanje putnika	Nema mjera prevencije za ovaj događaj.
1	Samoinicijativno gašenje transpondera vazduhoplova	FIR Sarajevo	Nepoznat	Istraga događaja je u toku.

1	Tehnički problem vazduhoplova sa uređajima za klimatizaciju	FL310	Posada nije bila u mogućnosti da podesi temperaturu u kabini	BHDCA je o ovom događaju obavijestila CAA države registra vazduhoplova i avio-kompaniju.
1	Kabinsko osoblje pronašlo metalni nož u putničkoj kabini nakon iskrcavanja putnika	Avion koji je sletio na aerodrom u BiH	Nepoznat	BHDCA obavijestila avio-kompaniju i CAA države aerodroma polijetanja vazduhoplova.
1	Zahtjev posade vazduhoplova za slijetanje (preusmjerenje) na LOWW sa medicinskim prioritetom	FIR Sarajevo	Povreda putnika usljed turbulencije	Istraga događaja je u toku.

1.3.3 Događaji u vezi sa tehničkom uslovima, održavanjem i popravkom vazduhoplova

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Preduzete mjere/Mjere prevencije
N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

1.3.5 Događaji koji su u vezi sa uslugama i objektima/postrojenjima u vazdušnoj plovidbi

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Preduzete mjere/Mjere prevencije
1	Kašnjenje s korelacijom odlazećeg saobraćaja	JPAKL	Putem email adrese SMC SA, JPAKL-u je dostavljena najava radova za demontažu postojeće i instalaciju nove radarske opreme. Nakon što je radarska stanica isključena, a prema pokrivanjima radara, uočeni su problemi na MangAir DPS sistemu u APP JPAKL koji se odnose na korelisane odraze za odlazeći saobraćaj.	Održati sastanak sa proizvođačem THALES s ciljem rješenja problema korelisanja odraza odlazećeg saobraćaja sarajevskog radara.
6	Narušavanje separacije između vazduhoplova	LQSB	Do gubitka separacije došlo je nakon što je PLC kontrolor na poziciji Upper sektora odobrio penjanje vazduhoplovu THY9VD na FL 350, ne uzimajući u obzir da je vazduhoplov THY9VD još uvijek bio u desnom zaokretu, pri čemu je previdio da je drugi vazduhoplov letio u suprotnom pravcu na nivou leta FL340.	Prezentovati predmetni događaj prilikom naredne kontinuirane obuke oblasnih kontrolora letenja ("naučene lekcije"). Izraditi scenarij za vježbu na narednoj kontinuiranoj obuci oblasnih kontrolora letenja na osnovu ovog događaja, s ciljem uvježbavanja kontrolora letenja da razriješe ovakvu ili slične situacije.
1	Kontrolor letenja na EXE poziciji prijavio je da linija prema BL nije u funkciji	JPAKL	Prekid na trasi JPAKL Sarajevo – ATCU I	Prezentovati predmetni izvještaj/događaj na narednoj kontinuiranoj obuci prilaznih (APS)/aerodromskih ADI KL (Tema: "Situational awareness") kao primjer pravilnog postupanja u otežanim uslovima odvijanja vazdušnog saobraćaja.

1	Frozen picture na CWP	BHANSA	Odjelu za operacije ATCU I dostavljena je najava radova a koja se odnosila na zamjenu tehničke opreme u Operativnoj sali BHANSA. Najava radova je predviđala da se sprovedu aktivnosti na tehničkoj opremi u ATCU I a koja je podrazumijevala zamjenu MINI rack-a u Operativnoj sali. Tehničko rješenje napajanja el. energijom MINI rack-a primarnog (MAIN) i rezervnog (BACKUP) sistema rješeno spajanjem na isti izvor el. energije, te se isto napajanje istovremeno koristi za primarni (MAIN) sistem, tako da gašenjem osigurača dolazi do prekida napajanjem el. energijom oba sistema, primarnog (MAIN) i rezervnog (BACKUP); Odmah nakon gašenja zadnjeg osigurača operativno osoblje je reagovalo, te je shvaćeno da gašenje rezervnog (BACKUP) sistema sa napajanja el. energijom kaskadno vodi i gašenju primarnog (MAIN) sistema, te je pristupljeno vraćanju osigurača u cilju ponovne uspostave napajanja el. energijom.	Preporučuje se sprovođenje radionice na nivou Odjela za vazduhoplovnu tehniku BHANSA, tokom koje bi se obradile teme planiranja radova i njihov uticaj na operacije, analizirale postojeće šeme napajanja električnom energijom uređaja i sistema koji su smješteni u Operativnoj i Tehničkoj sali, preispitivanje dokumentacije u dijelovima koji se odnose na napajanje tih uređaja i sistema. Upoznati osoblje Odjela za operacije ATCU I sa predmetnim događajem.
---	-----------------------	--------	--	---

1	Prognostičko osoblje nije u mogućnosti da vrši prikupljanje prognostičkog materijala te kreira i šalje TAF izvještaj u međunarodnu razmjenu	JPAKL	Prekid rada prognostičke radne stanice COROBOR u MET službi	Sprovesti sve potrebne aktivnosti na implementaciji novog prognostičkog sistema IMS. Nakon puštanja novog prognostičkog sistema Microstep-MIS IMS u operativan rad, te isteka garantnog roka, obezbijediti potpisivanje ugovora o održavanju na 2 godine. Obezbijediti prenos podataka prognostičkog sistema po BIHAN R-R linku na pravcu ATCU II – JPAKL Sarajevo, a postojeći prenos podataka putem VPN tunela ostaviti kao backup. Ažurirati operativni dokument – Plan mjera i postupaka za nepredviđene situacije pri pružanju meteoroloških usluga, kako bi se privremena instrukcija iz MET INFO 01/25 kao redovna backup procedura uvrstila u dokument.
1	Nedostupnost TAF (Terminal Area - Aerodrome Forecast) izvještaja za aerodrom	JPAKL	Registrovana anomalija u radu AWOS sistema	Sprovesti upgrade AWOS IMS4 sistema od strane proizvođača Microstep-MIS u okviru koga će se omogućiti prikaz TAF izvještaja na svim operativnim radnim pozicijama u JPAKL-u.
1	Pogrešan SLOT	JPAKL	Kontrolor letenja je pratio samo podatke na Pending Msgs ekranu, bez upoređivanja sa podacima o CTOT na Active Flights monitoru tako da bilo kakva neusaglašenost u podacima nije mogla biti uočena na vrijeme.	Na prvom narednom sastanku načelnika JPAKL s kontrolorima letenja, upoznati sve kontrolore JPAKL-a sa istragom i naglasiti im da su dužni da prate oba ekrana Active Flights i Pending messages za svaki vazduhoplov.
1		ATCU I-AMC	Istragom je utvrđeno da na Web stranici BHANSA postoje dva izvora NAUP/NUUP, od kojih jedan nije ažuriran od 2023. godine.	Dokument Uputstvo o koordinaciji AMC-BHNOF, preispitati i ažurirati na način da se jasno definiše: - razmjena informacija o objavljenim i otkazanim NOTAM, kao i da se utvrde procedure za vanredne situacije koordinacije u periodima kada AMC ne radi; - obaveza koordinacije AMC i BHNOF putem održavanja sastanaka na mjesečnom nivou;

	Objava i poništavanje NOTAM bez saglasnosti AMC		Jedan od problema predstavlja i radno vrijeme AMC, koje u periodu od 20:00 LT pa do 08:00 LT ujutro kao niti vikendnom i praznicima ne radi niti može reagovati na potencijalne greške u NOTAM (uzrokovane od strane NOTAM operatora), odnosno procedure za vanredne situacije kada AMC nije operativan, posebno u ekstremnim situacijama kada se radi o kombinacijama vikenda i praznika.	- elementi (napomena) sadržani u dokumentu Uputstvo o radu BHNOF, u poglavlju 10, a koje se odnosi na obaveze AMC osoblja. Na službenoj stranici BHANSA utvrditi status linka koji direktno vodi prema dijelu gdje se objavljuje "Plan korištenja vazdušnog prostora (NAUP/NUUP)", a čiji sadržaj nije ažuriran od 2023. godine. Od organizacije sa kojom je zaključen ugovor o održavanju AMC portala zatražiti provjeru i eventualno otklanjanje grešaka, koje se ogledaju u nemogućnosti ažuriranja objavljenih NOTAM na AMC portalu, na način kako je definisano poglavljem 10 dokumenta Uputstvo o radu BHNOF.
1	Nemogućnost komunikacije sa pilotima-problemi na frekvencijama (HIGH sektor) i (TOP sektor)	BHACC	Uvidom u stanje postojećih mrežnih instalacija ustanovljeno fizičko oštećenje spoljne izolacione obloge mrežnih instalacija voda (pravac Jahorina – ATCU I) i voda (pravac Jahorina – ATCU II), raspona od 2 do 3 cm. Na mjestima oštećenja bakarni provodnici/parice izloženi spoljašnjim uticajima uz mogućnost kratkog spoja u dodiru sa metalnim objektima podne podkonstrukcije.	Podignute podne ploče u tehničkoj sali objekta u zahvatu mrežnih instalacija BIHAN (na pravcu komunikacioni ormar BIHAN – komunikacioni ormar telekomunikacionog operatora), Uvid u stanje mrežnih instalacija (provjereni: integritet kablova, ispravnost ožičenja na regletama, ispravnost RJ-45 priključka), Preusmjerenje operativnog saobraćaja sa primarnog prenosnog pravca (telekomunikacioni vod LL10) na zaštitni prenosni pravac korištenjem radio-relejnih linkova, Polaganje zamjenske mrežne instalacije voda (pravac Jahorina – ATCU I), Polaganje zamjenske mrežne instalacije voda (pravac Jahorina – ATCU II), Odspajanje postojećih instalacija vodova sa terminacijskih tački BIHAN multipleksa JAH i multipleksa telekomunikacionog operatora, Ožičenje/terminacija novih instalacija, Preusmjerenje operativnog saobraćaja sa zaštitnog prenosnog pravca korištenjem radio-relejnog linka na primarni prenosni pravac (telekomunikacioni vod LL10), Vraćanje podnih ploča,

				Provjere tehničke i funkcijske ispravnosti mrežnog prenosnog sistema i operativnih servisa.
1	Zamrzavanje AMHS - ATS Message Handling System	JPAKL	Gubitak komunikacije aplikacije sa OPS serverima u BHANSA	Propisati Contingency proceduru za slučaj zaleđivanja ekrana AMHS CADAS ATS Center Terminala u kojoj bi se navelo da je u toku resetovanja terminala potrebno vršiti koordinaciju u vezi sa dolaznim porukama sa ARO kancelarijom, odnosno, čim se primijeti zaleđivanje ekrana AMHS CADAS ATS Terminala, tražiti od ARO operatera da ATCO javlja sve relevantne primljene poruke. Pojednostaviti proceduru prijave kvara na AMHS/EAD terminalima ažuriranjem dokumenta - Uputstvo o koordinaciji između COM BiH i BHACC, BHMET, FIS BiH i BHRCC, BH NOF, AIS BiH i JPAKL u tački "Tačka 6 Koordinacija između službi", sa posebnim osvrtom na tačku "6.1.2.1 Koordinacija unutar tehničkih službi", u smislu promjene službe koju poziva operativno osoblje koje koristi AMHS/EAD terminale da bi prijavilo kvar/smetnju na terminalima. Prijedlog tačke 6 Koordinacija između službi je da operativno osoblje obavještava nadležnu tehničku službu o smetnjama/kvarovima na AMHS/EAD terminalima, a nadležna tehnička služba obavještava COM BiH i vrši dalju koordinaciju. Do ažuriranja dokumenta CNS.UPU.120, pridržavati se propisane procedure koordinacije iz dokumenta - Uputstvo o koordinaciji između COM BiH i BHACC, BHMET, FIS BiH i BHRCC, BH NOF, AIS BiH i JPAKL Tačka 6 Koordinacija između službi.
1	Ulazak vazduhoplova na tačku VIBOP bez prethodne najave	FIR BiH	Loša koordinacija BHACC - ATCC susjedne države	Informisati Kontrolu letenja susjedne države o ovom događaju i potrebi poštovanja postojećeg LoA, a sve u cilju da bi se u budućnosti spriječili ovakvi ili slični događaji.
1	Brisanje tačke RIVUS iz baze podataka MangAir DPS	APP	Nedostatak funkcije ADM – Arrival Departure Manager na MangAir DPS sistemu	Prezentovati predmetni događaj na narednoj kontinuiranoj obuci prilaznih (APS)/aerodromskih ADI ATCO (Tema: "Situational awareness") sa naglaskom:

				- ukoliko ATCO na dužnosti monitoriše podatke dobijene putem alata odluku o sekvencioniranju dolazećeg i odlazećeg saobraćaja ne smije bazirati na tome nego na drugim raspoloživim alatima MangAir sistema.
2	Nepoznat vazduhoplov na radarskom ekranu	BHACC LOWER SECTOR	Nepoznat	Istraga događaja je u toku.
12	Problemi u radu AWOS sistema	JPAKL Sarajevo, Mostar, Banja Luka, JPAKL Tuzla	Nepoznat	Odsjek za ANS BHDCA je izvršio stručni nadzor BHANSA po ovom pitanju i podigao određeni broj nalaza.
1	Nemogućnost slanja METAR i TAF izveštaja u međunarodnu razmjenu	MWO	Nepoznat	Istraga događaja je u toku.
1	Problemi sa frekvencijama	BHANSA	Ovakvu vrstu smetnje izazivaju petlje koje je neko postavi u mreži	Sprovesti korijensku analizu uzroka događaja OCC 112-113/25 sa aspekta vazduhoplovno-tehničkih sredstava koja su bila izložena smetnjama kao i samom uzroku smetnji, na nivou BHACC na način da se utvrdi jasan uzrok ili mogući uzrok, te isto dokumentovati u skladu sa sistemom upravljanja kvalitetom. Preispitati dokument „Procedura za praćenje raspoloživosti vazduhoplovno-tehničkih sistema i usluga“, Prilog 1, te utvrditi da li BHANSA može zadovoljiti vlastite zahtjeve po pitanju raspoloživosti vazduhoplovno-tehničkih sredstava.

1	Otkaz VHF komunikacija	BHANSA	Nepoznato	Održati sastanak sa Konzorcijem Telekom operatera, kako bi im se od strane BHANSA prezentovao događaj i kako bi se donijeli zaključci, na koji način Telekom operateri mogu vršiti radove na zakupljenim vodovima BHANSA. Razmotriti mogućnost upotrebe RR linkova kao primarnih prenosnih puteva između lokacija BHANSA.
1	Probijanje frekvencije nepoznatom transmisijom	BHANSA	Regulatorna agencija za komunikacije BiH nije uspjela identifikovati uzrok, niti izvor smetnji.	Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH predložiti šire spektralno ispitivanje u zoni u kojoj je smetnja zabilježena, kako bi se pokušao identifikovati izvor smetnji.
1	Slaba koordinacija sa ZGACC	BHANSA	Nepoznat	S ciljem unapređenja operativne koordinacije o događaju informisati Kancelariju za bezbjednost kontrole letenja Hrvatske. Prezentovati predmetni događaj prilikom naredne kontinuirane obuke oblasnih kontrolora letenja.
1	Gubitak radarskog odraza vazduhoplova	LQSB	Pretpostavka da je došlo do nekog oblika kvara/prekida emitovanja transpondera predmetnog vazduhoplova	O događaju obavijestiti EUROCONTROL s ciljem prikupljanja podataka o neispravnosti rada transpondera u sklopu sistema izvještavanja EVAIR, te u cilju informisanja avio-kompanije o problem na njihovom vazduhoplovu. Distribuisati događaj ATCO BHACC kao primjer pozitivne prakse.
1	Radovi na radaru	Sarajevo	Dežurni tehnike u ATCU I informaciju o radovima na radaru nije dalje prenio jer je smatrao da nije značajna. Time je propuštena mogućnost da se ranije razmotri operativni rizik u kombinaciji s već neaktivnim radarom Jahorina.	Ažurirati Matricu radno mjesto/dokument, QM.FORM.005 Odjela za vazduhoplovnu tehniku u ATCU I na način da se u istu uvrsti dokument „Protokol o nivou usluga između pružalaca ATS i CNS usluga“, ATS.CNS.SLA, a kako bi navedeni dokument postao dijelom dokumentacije u skladu sa kojom "Dežurni tehnike u BHANSA" treba da postupa, te upoznati "Dežurne tehnike u ATCU I" sa sadržajem dokumenta na način kako to preporučuje dokument „Upravljanje dokumentima“, u poglavlju 5.17 Obavješćavanje o izmjeni, tj. novoj verziji dokumenta.

				Preispitati i ažurirati dokument „Procedura za održavanje vazduhoplovno – tehničkih sistema“, CNS.PROC.003, u dijelu - Najava zbog radova eksternih pružalaca usluga na osnovu ovog događaja. Distribuisati predmetni izvještaj prema “Dežurnim tehnike u ATCU I” u cilju upoznavanja i sprečavanja ovakvih ili sličnih događaja u budućem radu („naučene lekcije“). Prezentovati predmetni izvještaj tokom sljedećeg sastanka lokalnog odbora za bezbjednost u BHANSA.
1	Otvorenost zona	BHACC	JPAKL je informaciju o aktivaciji zona B35, B36 i B38 telefonski prenio FDA u ATCU I. Prema dostupnim podacima, ova informacija nije proslijeđena šefu smjene u ATCU I, što je uzrokovalo izostankom aktivacije zona u sistemu.	S ciljem unapređenja sistema upravljanja i koordinacije, kao i primjene propisanih procedura, organizovati radni sastanak između AMC i ATS jedinica tokom kojeg je preporučljivo adresirati pitanja (a na osnovu naučenih lekcija “leassons learned” iz ovog izvještaja): - Primjene postojećih procedura u operativnom radu, posebno u vrijeme sezone; - Primjene propisanih obrazaca; - Nedostataka u primjeni i koordinaciji između i unutar samih ATS jedinica koje su određene kao koordinatori i jedinica na koje se zone posledično odnose. Sprovesti preispitivanje i ažuriranje dokumenata “Uputstvo o koordinaciji AMC i ATS jedinice”, i “Uputstvo za rad AMC”, s ciljem harmonizacije obrazaca koji proizilaze iz navedenih dokumenata.
1	Problem prilikom kreiranja LMR izvještaja	MET	Podešavanje korisničkih naloga na sistemu AWOSa se vršilo bez prethodnog obavješćavanja dežurnih osmatrača na lokacijama i prethodne provjere obima operativnog posla.	Ažurirati dokumente: - CNS.PROC.003 – Procedura održavanja vazduhoplovno-tehničkih sistema; - MET.CNS.SLA – Protokol o nivou usluga vazduhoplovne meteorologije i vazduhoplovne tehnike; - ATS.CNS.SLA – Protokol o nivou usluga između pružalaca ATS i CNS usluga. Bez obzira na klasifikaciju radova i da li su za iste propisane prethodne najave ili prijave radova (prema CNS.PROC.003 - Procedura održavanja vazduhoplovno-tehničkih sistema), prije bilo koje vrste intervencije na

				operativnom sistemu potrebno je izvršiti telefonsku koordinaciju sa dežurnim operaterima na sistemu na kojem je predviđena intervencija o njihovoj trenutnoj operativnoj situaciji. Intervenciju vršiti kada je rizik ugrožavanja pružanja usluga minimalan. Ujedno prepoznati sve dežurne operatere na sistemima koji nisu pojedinačno navedeni u sadašnjim verzijama dokumenata navedenih u preporuci P2, kao što su dežurni osmatrač, sinoptičar i ARO operater, a ne samo šef smjene.
1	Problem pri kreiranju MET LMR izveštaja	MET	Nepoznat	Tražiti od proizvođača opreme (Microstep) da se anomalija vezana za nepostojanje rubrika za oblačnost prilikom promjene operativnog praga riješi sljedećim upgrade sistema. Razmotriti mogućnost nabavke i ugradnje silometra na pragu za aerodrom, odnosno, ugradnju silometra na oba praga na svim lokacijama JPAKL. Time bi svaki prag imao svoje podatke i ne bi nastajao problem prilikom promjene operativnih pragova u upotrebi.
1	Otkaz frekvencija	BHANSА	Događaj je uzrokovan greškom na VCS koja se manifestuje kratkotrajnim gubitkom A ili B konekcije prema svim elementima, te DEMUX greške na pojedinim elementima.	Ažurirati dokument „UPUTSTVO ZA RUKOVANJE I ODRŽAVANJE VCS-a 3020X Rel. 7.1.“, CNS.UPU.032, na način da se propiše kontrolisani preventivni restart sistema na godišnjem nivou tokom zimske sezone. Preispitati dokument „Operativne Procedure i Instrukcije za rad u BHACC“, ATC.UPU.019, v.15 u kontekstu dodatnog pojašnjenja tehnoloških postupaka operativnog osoblja u primjeru ponavljanja iste situacije.
1	Nemogućnost manipulacije sa svjetlima na PSS	JPAKL	Otkaz Smart Tools 4 sistema	Razmotriti mogućnost nabavke ili modernizacije sistema za daljinsko upravljanje svjetlima na PSS na svim JPAKL BHANSА. Razmotriti znavljanje funkcije modula SmartTools4 sistema: status navigacionih sredstava na radnim pozicijama APP. Razmotriti potrebu unapređenja pružanja MET usluga implementacijom funkcije dodatnih meteoroloških senzora na JPAKL (tzv. Senzorski backup).

1	Predaja na frekvenciji (Prijem govora pilota je bio korektan, ali predaja iz JPAKL-a nije bila korektna)	JPAKL	Kvar VHF radio-uređaja koji se koristi za A/G govornu radio-komunikaciju	Rizik koji se odnosi na nedostatak redundancije glavnog sistema za A/G govornu radio-komunikaciju na frekvenciji APP 120.350 MHz putem glavnog sistema za A/G govornu radio-komunikaciju u JPAKL-u ublažiti promjenom u funkcionalnom sistemu na način da se privremeno, do popravke neispravnog radio-uređaja serije 200 za frekvenciju APP 120.350 MHz ili do zamjene tog neispravnog radio-uređaja ispravnim radio-uređajem, u JPAKL-u dva ispravna radio-uređaja R&S za frekvenciju EME 121.500 MHz privremeno koriste za frekvenciju APP 120.350 MHz, a da se jedan-jedini ispravan radio-uređaj R&S serije 200 za frekvenciju APP 120.350 MHz privremeno koristi za frekvenciju EME 121.500 MHz. Prethodno opisana privremena međusobna promjena namjene radio-uređaja u JPAKL-u za frekvenciju APP i frekvenciju EME (prepodešavanje frekvencija radio-uređaja) podrazumijeva i privremeno prepodešavanje konfiguracije sistema VCS u JPAKL-u. Uputiti zahtjev za nabavku usluge popravke neispravnog radio-uređaja R&S serije 200 za frekvenciju APP 120.350 MHz ili zamjene tog neispravnog radio-uređaja odgovarajućim ispravnim radio-uređajem. U slučaju zamjene neispravnog radio-uređaja R&S serije 200 ispravnim radio-uređajem drugog tipa, neophodno je oba radio-uređaja R&S serije 200 za frekvenciju APP 120.350 MHz (ispravan i neispravan radio-uređaj) zamijeniti ispravnim radio-uređajima međusobno istog tipa. Predložiti nabavku novih odgovarajućih VHF radio-uređaja kojim bi bili zamijenjeni zastarjeli VHF radio-uređaji R&S serije 200 kojim raspolaže BHANSA.
2	Neodgovarajuća koordinacija ATCC Sarajevo-ATCC Zagreb	Top sektor	U skladu sa LoA između ATCC Sarajevo - ATCC Zagreb, bilo je neophodno od strane ATCC Zagreb pokrenuti zahtjev za odobrenje (Approval Request).	U cilju unapređenja operativne koordinacije o događaju informisati Kancelariju za bezbjednost kontrole letenja Hrvatske.

1	Aktiviranje zona B36 i B38	BHANSА	Nedostatak blagovremene komunikacije između šefova smjene dva provjdera doveo je do neusklađenog razumijevanja statusa zona. Glavni uzrok je neprenošenje informacija između operativnih jedinica susjednih provjdera (šef smjene - šef smjene). Događaj je rezultat neadekvatne koordinacije u komunikaciji, a ne individualne greške kontrolora.	Organizovati sastanak sa ŠS i/ili u okviru redovnih sastanaka sa šefovima smjena BHACC, na kojem bi naglasak bio na aktivaciji i deaktivaciji zona (stalnih, privremenih), a koje su od zajedničkog interesa sa susjednim provajderima, odnosno na blagovremenu koordinaciju i poštovanje propisanog u LoA.
1	Nejavljаnje pilota vazduhoplova KL na frekvenciji	FL350	Nepoznat	BHDCA je obavijestila CAA države registra vazduhoplova o ovom događaju. BHANSА će obavijestiti EUROCONTROL o ovom događaju putem EVAIR sistema za izvještavanje o događajima. Prezentovati događaj tokom naredne kontinuirane obuke kontrolora BHACC.
1	Pilot vazduhoplova se javlja KL u 17:30 za start up i traži ATC clearance, gdje nakon pozivanja LOWER dobijena informaciju da je taj plan terminiran	TWR	Problemi sa CADAS (Computer-controlled Avionics Data Acquisition System) terminalom	Uskladiti podešavanja AMHS CADAS ATS Center Terminal i MangAir sistema sa ciljem prijema poruka u MangAir vezanih za regulacije za sve interne aerodrome kada su navedeni kao aerodromi polijetanja (ADEP).
1	Zaleđena slika na svim pozicijama	ATCU II, JPAKL Tuzla, Mostar, ATCU I, JPAKL Banja Luka	Zagušenje (preopterećenje) procesorskih jedinica na BIHAN mrežnim switchovima SW SJJ1 i SW SJJ2 u ATCU I; Zagušenje procesora dovelo je do simultanog prekida	Izvršiti detaljnu tehničku analizu AMHS sistema kako bi se utvrdilo da li je ispad mrežnih switcheva bio jedini uzrok ozbiljne nestabilnosti ili su prisutni skriveni (dormantni) procesi unutar samog AMHS sistema. Prilikom sljedeće kontinuirane obuke osoblja koje obavlja poslove šefa smjene i SATCO naglasiti važnost

			AMHS veza prema međunarodnim centrima u Beču, Zagrebu i Beogradu, kao i prema JPAKL Sarajevo	blagovremene razmjene informacija u cilju boljeg odgovora na vanredne i neobičajene situacije. Prilikom sljedeće kontinuirane obuke Kontrolora protoka saobraćaja osoblju koje obavlja poslove Kontrolora protoka saobraćaja naglasiti važnost i obavezu izveštavanja o kritičnim događajima u skladu sa priručnikom ATFM.MAN.001 i instrukcijom ATFM.UPU.001.
1	Vazduhoplov nestao sa radara na nekoliko sekundi	Pozicija BLK	Privremeni kvar transpondera vazduhoplova	BHDCA o ovom događaju obavijestila CAA države registra vazduhoplova i avio-kompaniju. BHANSa će obavijestiti EUROCONTROL o ovom događaju putem EVAIR sistema za izveštavanje o događajima.
1	Pristup CHMI-CIFLO (Collaboration Human Machine Interface - Collaboration Interface for Flow Management Position) na FMP operativnoj radnoj poziciji nije moguć	BHACC	Sistem upravljanja bezbjednošću vazdušne plovidbe u BHANSa u ovom primjeru iskorišten u svrhe rješavanja organizacijskih problema zaobilazeći pri tom propisane i od strane direktora odobrene procedure, namijenjene upravo za otklanjanje ovakvih i sličnih problema u radu sporazumnih strana.	U cilju unapređenja komunikacije i koordinacije između Odjela za operacije u ATCU I i Odjela za vazduhoplovnu tehniku u ATCU I, hitno organizovati sastanak na temu primjene „PROTOKOL O NIVOU USLUGA IZMEĐU PRUŽALACA ATM I CNS USLUGA“, ATM.CNS.SLA, uz prisustvo FMP Manager i šefa Odsjeka za BIHAN i IT, uz jasno adresiranje problematike ažuriranja sredstva CHMI-CIFLO, posebno analizirati sljedeće: - 4.2.1 Prijava potrebe za izmjenom softvera koji je u nadležnosti Eurocontrol, utvrditi da li je Dežurni tehnike prava adresa za prijave potrebe izmjene softvera; - Prilog 5 (Zahtijevana raspoloživost tehničkih sredstava za pružanje ASM i ATFM usluga) na način da se vrijeme prekida rada sredstva CHMI-CIFLO (osnovnog/primarnog i rezervnog/backup) prilagodi stvarnim operativnim potrebama, ukoliko su potrebe drugačije od trenutno propisanih; - Sva druga pitanja u kontekstu sporazuma i sporazumnih strana na lokaciji ATCU I. Preispitati i ažurirati dokument „PROTOKOL O NIVOU USLUGA IZMEĐU PRUŽALACA ATM I CNS USLUGA“, ATM.CNS.SLA: - U poglavlju 5.4 Ispitivanje zadovoljstva korisnika, na način da se definiše minimalan broj godišnjih redovnih

				sastanaka interesnih strana na koje se ovaj dokument odnosi i način iniciranja sastanaka; - U Prilogu 5. na način da se vrijeme prekida rada sredstva CHMI-CIFLO (osnovnog/primarnog i rezervnog/backup) prilagodi stvarnim operativnim potrebama, ukoliko su potrebe drugačije od trenutno propisanih. Organizovati radionicu u ATCU I sa ciljem upoznavanja korisnika dokumenta (sporazumnih strana) sa dokumentom „PROTOKOL O NIVOU USLUGA IZMEĐU PRUŽALACA ATM I CNS USLUGA“, ATM.CNS.SLA gdje bi se zainteresovanim stranama ukazalo na postupanje u skladu sa propisanim i od strane direktora odobrenim procedurama, te primjenu procedura u sklopu sistema upravljanja bezbjednošću samo u primjerima kada su svi organizacioni mehanizmi iscrpljeni.
1	Preusmjeravanje vazduhoplova zbog magle uz minimalnu količinu goriva	Holding during the arrival	-	Istraga događaja je u toku.
2	Lažni odraz	BHANSA	-	Istraga događaja je u toku.
1	Prevoz opasnih materija (oštećenje ambalaže DGR pošiljke) u avionu	Identifikovano na aerodromu	Nepoznat	BHDCA je o ovom događaju obavijestila CAA države registra i avio-kompaniju.
1	Nemogućnost radarske identifikacije vazduhoplova	BHACC LOWER SECTOR	Kvar transpondera vazduhoplova	Istraga događaja je u toku.

1.3.4 Događaji u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Preduzete mjere/Mjere prevencije
67	Sudari aviona s pticama	Aerodromi	Stalno i povremeno prisustvo ptica na i u bližoj okolini aerodroma, gdje ptice nalaze sebi hranu, vodu i sklonište	Preporučuje se da aerodromi posvete pažnju preventivnom djelovanju i sistematskom i permanentnom sprovođenju propisa, koji utvrđuju ponašanje svih učesnika vazdušnog saobraćaja u vezi sa kontrolom pojave ptica na aerodromu. U periodu vegetacije potrebno je pojačati mjere i aktivnosti na rastjerivanju ptica na aerodromu i njegovoj bližoj okolini. Sredstva koja aerodrom može koristiti sa ciljem rastjerivanja ptica su: plinski topovi, vozilo sa instalisanom sirenom koja ispušta krike predatora, vazdušne puške, izdresirani jastrebovi.
4	Medicinska pomoć putniku	Aerodrom	Loše zdravstveno stanje putnika	Za ovu vrstu događaja nema potrebe predlagati mjere prevencije, zbog toga što je aerodrom postupio u skladu sa svojim procedurama.
2	Izlazak aviona stajnim trapom sa rulnice	Aerodrom	Nepažnja posada vazduhoplova, komunikacija između "Follow me" vozila i posada a/c	BHDCA je kontaktirala predstavnika avio-kompanije u Bosni i Hercegovini, s ciljem dobijanja dodatnih informacija u vezi sa ovim događajem. BHDCA je o ovom događaju obavijestila CAA države registra vazduhoplova avio-kompanije. CAA države registra je dostavio BHDCA internu istragu ovog događaja, koju je uradila avio kompanija. Potrebno je prilikom sastanaka LRST (Local Runway Safety Team) da aerodrom preispita ponavljanje ove vrste događaja i dostavi BHDCA mjere prevencije, kako se ova vrsta događaja ne bi više dešavala.

4	Nepoštovanje odredbi u vezi sa uparivanjem prtljaga i putnika	Uočeno na aerodromu u BiH	Greška koja se javlja u koordinaciji između aerodroma polijetanja i avio-kompanija	BHDCA je obavijestila avio-kompanije, aerodrome polijetanja i nadležne CAA o ovim događajima i zatražila da preduzmu adekvatne mjere kako bi su unaprijedila bezbjednost letenja (Safety).
2	Psi na manevarskim površinama aerodroma	Aerodrom	Postojanje šupljina u ogradi oko aerodroma kroz koje se divljač može provući ili mogućnost lošeg stanja ograde na pojedinim segmentima	Na sastanku Safety i Security komiteta aerodroma treba da budu prisutni i predstavnici OS BiH i da se utvrdi na aerodromu nadležnost i odgovornost aerodroma i OS u odnosu na ogradu. Potrebno je da stručna lica aerodroma redovno vrše pregled ograde, radi ustanovljavanja, da li na istoj postoje oštećenja kroz koje životinje mogu doći na manevarske površine. Ukoliko se nakon obilaska ustanovi da na ogradi postoje otvori, iste je potrebno zatvoriti. Takođe, može se izvršiti i postavljanje zamki u krugu aerodroma za hvatanje sitnijih životinja, kao što je pas. Potrebno je da aerodrom sklopi ugovor sa organizacijom za prihvat pasa. Pojačati preglede PSS od strane aerodromskih službi ukoliko se ovakva vrsta događaja češće dešava

1	Uočene osobe kod aerodromske ograde	Aerodrom	Nepoznat	Kontrolor letenja JAPKL-a je obavijestio aerodromsko preduzeće i Državnu graničnu službu BIH o informaciji od strane OS BIH, o civilima unutar ograde. Policija je dovela i vatrogasno vozilo sa reflektorom, ali nisu pronašli ništa, naredni avion je uz dozvolu policije poletio bez problema i dalje nije bilo ništa prijavljivano. Obavijestiti Komitet vazdušne plovidbe aerodroma sa podacima o događaju. Izraditi novu listu za brza reagovanja u slučaju nezakonitog ometanja vazduhoplova na zemlji, aerodromskim ili drugim objektima civilnog vazduhoplovstva, prilikom dojave o neovlaštenom prisustvu ljudi i vozila u krugu aerodroma i sličnim situacijama.
---	-------------------------------------	----------	----------	---

6	Odbijeno ukrcavanje putnicima u avion	Aerodrom	Neprihvatljivo ponašanje putnika	Korektivne mjere koje je Aerodrom predložio: - Poštovati procedure o izvještavanju o događajima koje se nalaze u V dijelu aerodromskog priručnika, kao i sve odredbe Pravilnika o izvještavanju o događajima ("Službeni glasnik BiH", br. 57/15 i 88/17). - Postupati po procedurama prihvata i otpreme putnika i prtljaga iz IV dijela aerodromskog priručnika i po procedurama konkretnog avio-prevoznika. - Obavijestiti policiju o putniku koji narušava javni red i mir. - Sektor operativnih poslova, odnosno služba prihvata i otpreme da pripremi prijedlog dopune procedure kojom se propisuje kako se postupa sa neposlušnim i pijanim putnicima, te ko su nosioci aktivnosti i donosioci odluke o uskraćivanju ukrcavanja putniku na aerodromu. - Po pitanju neprijavljivanja događaja, Safety Manager MABL podsjeća sve radnike i rukovodioce svih organizacionih jedinica na obavezu prijavljivanja događaja Safety Manageru. Direkcija za civilno vazduhoplovstvo BiH (BHDCA) će tokom stručnih nadzora aerodroma pratiti impementaciju propisanih procedura i predloženih korektivnih mjera.
2	Prepreke (kranovi) u blizini aerodroma	Blizina aerodroma	Nesavjestan rad osoba koje su postavljale kran – ljudski faktor	Utvrđeno je da su stručna lica aerodroma brzo reagovala i otklonila rizik. Takođe, utvrđeno je da aerodrom radi u skladu sa svojim procedurama, obilazi zone oko ograde i prati pojavu mogućih prepreka. Na osnovu svega prethodno navedenog, BHDCA nema mjera prevencije za ovaj događaj.

1	Kvar elevatora za utovar prtljaga u avion	Aerodrom	Kvar prekidača za hitno zaustavljanje	Preispitati procedure održavanja opreme za prihvati i otpremu vazduhoplova, prtljaga i putnika. Preispitati plan održavanja opreme za 2025. godinu. Sklopiti ugovor sa organizacijom za održavanje opreme za p/o, elevator. Preispitati starost elevatora i kupovinu nove opreme – planirati u planu nabavke opreme za 2025/2026.
1	FOD - Strani predmet u vidu gumenog kederu dužine 60 centimetara pronađen na PSS	Aerodrom	Najvjerovatnije gumeni keder otpao sa vrata vazduhoplova	Preporučuje se da aerodrom nastavi sa postupanjem po proceduri, odnosno vrši što češći pregled PSS, posle svake operacije vazduhoplova (ukoliko je izvodljivo vremenski zbog učestalosti i eventualno malog vremenskog raspona između operacija).
1	Oštećenje staze za vožnju FOD-Foreign Object Debris	Aerodrom	Dotrajalo kolovozne konstrukcije	Uklanjanje FOD sa oštećenog dijela staze za vožnju. Vođenje vazduhoplova uz pomoć "follow me" vozila za vrijeme taksiranja vazduhoplova na/sa parking pozicije; Pisana procedura koordinacije između OPC i kontrolora letenja u vezi vođenja vazduhoplova uz pomoć "follow me" vozila do sanacije navedene površine; Pojačan pregled operativnih površina od strane Službe ljetnjeg i zimskog održavanja aerodromskih površina; Obavezna provjera stanja površine od strane Parkera signaliste prije vođenja vazduhoplova; Obavezno poštovanje utvrđene procedure komunikacije između parkera signaliste i kontrolora letenja nakon što je vazduhoplov vođen na poziciju za pripremu polijetanja; Zahtjev za dostavljanje ponude u vezi sanacije navedene površine; Stručno lice aerodroma je dana 10.09.2025. godine dostavilo BHDCA dokaz o otklanjanju nastalog oštećenja na stazi za vožnju.

2	Curenje goriva iz kamiona	Platforma aerodroma	Ekstremno visoke temperature, mogućnost prekoračenja punjenja cisterne gorivom	Aerodrom je izdao bezbjedosni Bilten 003/25, koji je izrađen s ciljem povećanja margine bezbjednosti za bezbjedno skladištenje, transport i snabdijevanje vazduhoplova gorivom na aerodromu. Postojeće procedure koje su na snazi i postupci osoblja uključenog u snabdijevanje gorivom rezultirali su prosipanjem goriva iz cisterne u neposrednoj blizini vazduhoplova. U skladu sa zaključcima istrage pomenutog događaja, nalaže se snabjevaču gorivom da kamion-cistrne iz kojih se vrši snabdijevanje vazduhoplova gorivom se pune do nivoa 80% kapaciteta istih, umjesto 95%, što je bilo praksa do tada. Predmetni Bilten ostaje na snazi do revizije postojećeg i izdanja Operativnih instrukcija za avio-gorivo kojim će se ovo pitanje dalje regulisati.
1	Mogući sudar aviona sa vozilom	Aerodrom	Propust u proceduri bezbjednosnog upravljanja platformom, nepoštovanje procedure za komunikacije, neprilagođena brzina kretanja vozila na operativnim površinama, propusti službe Operativnih poslova u postupanju u skladu sa važećim SOP, nedostatak obuke - Program obuke za vozače na vazdušnoj strani uključujući i RTF komunikaciju, usklađivanje SLA 8.0 (Sporazum o koordinaciji JPAKL - aerodrom sa Aerodromskim priručnikom, dio Kretanje po platformi), nedostatak efikasne komunikacije među službama u nepovoljnim	Odsjek za aerodrome BHDCA je izvršio inspekcijski nadzor aerodroma, te naložio sprovođenje određenih mjera.

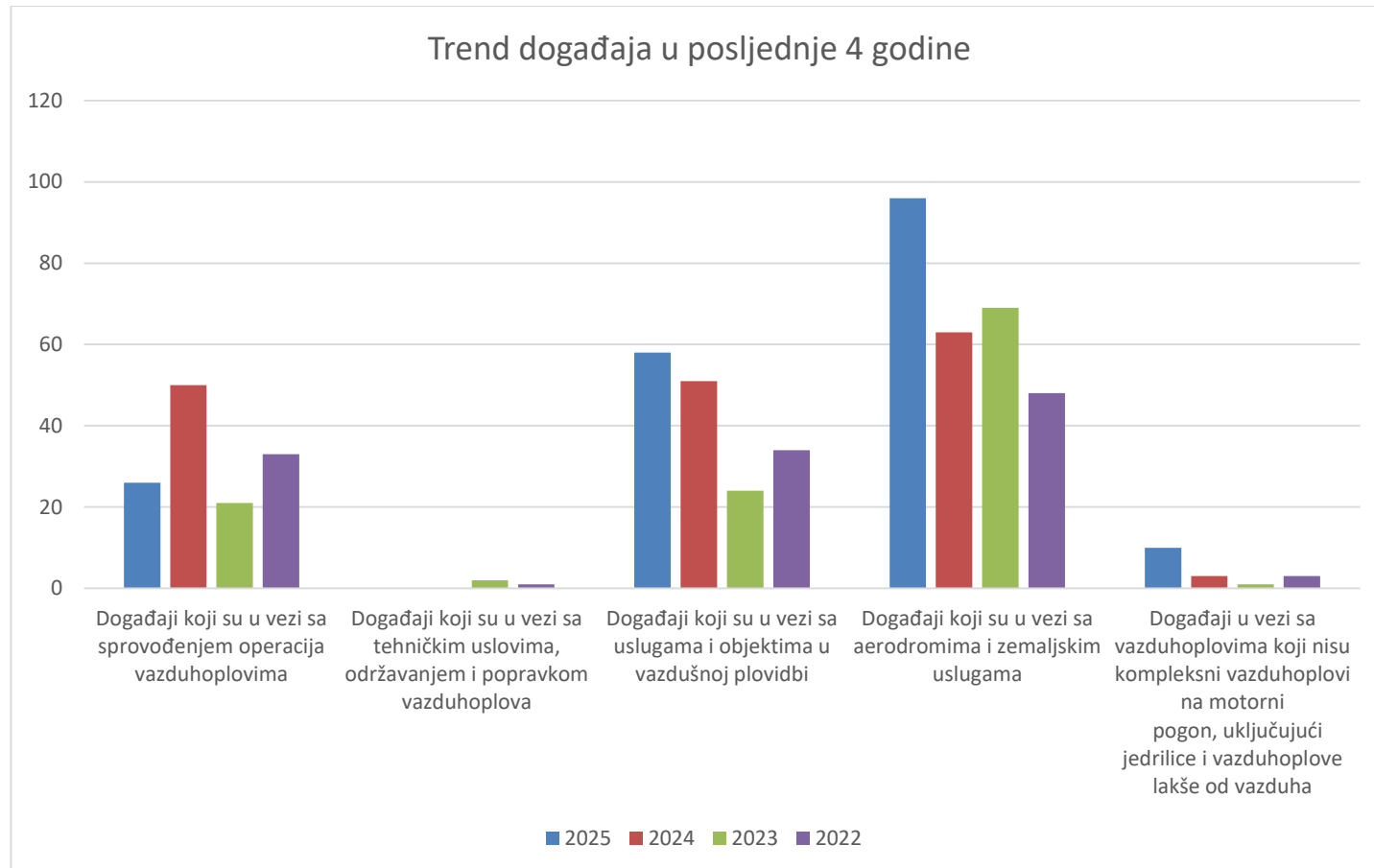
			vremenskim uslovima s ciljem bezbjednog prihvata i otpreme vazduhoplova, nedostatak opreme za ručno čišćenje nanosa ispred objekta.	
1	Prelazak lica preko PSS bez ATCO odobrenja	Aerodrom	Osoblje OS BIH nije poštovalo procedure propisane u dokumentu pod 7.12 Režim kretanja vozila/lica po površinama aerodroma	Na sljedećoj sjednici Komiteta vazdušne plovidbe aerodroma podnijeti informaciju o događaju, sa zahtjevom za strogo poštovanje procedura propisanih u Sporazumu o koordinaciji između BHANSA-JPAKL i Aerodrom. Prilikom kontinuirane obuke kontrolora JPAKL-a na ATC simulatoru izvršiti nadgledanje načina popunjavanja obrazaca za praćenje leta – STRIP od strane OJTI/STDI instruktora i zapisati sve nepravilnosti u listama procjene TRE.FORM.078 u rubrici komentari za sve kontrole letenja.
1	Neovlašteni ulazak vozila na PSS	Aerodrom	Aerodromsko preduzeće nije poštovalo procedure propisane u Sporazumu o kordinaciji između BHANSA-JAPKL i Aerodrom pod 8.3.3. Kretanje vozila i lica	Na sljedećoj sjednici Komiteta vazdušne plovidbe Aerodroma podnijeti informaciju o događaju sa zahtjevom za strogo poštovanje procedura propisanih u Sporazumu o kordinaciji između BHANSA-JAPKL i Aerodrom verzija 6.0. Prilikom kontinuirane obuke kontrolora JAPKL-a na ATC simulatoru izvršiti nadgledanje načina popunjavanja obrazaca za praćenje leta - STRIP od strane OJTI/STDI instruktora i zapisati sve nepravilnosti u listama procjene TRE.FORM.078 u rubrici komentari za sve kontolore letenja. Ako nije izdat NOTAM za vršenje radova na pisti i u okolini piste, od strane šefa smjene JAPKL-a zabraniti vršenje radova dok se ne izda NOTAM za vršenje istih.

1.3.6 Događaji u vezi sa vazduhoplovima koji nisu kompleksni vazduhoplovi na motorni pogon, uključujući jedrilice i vazduhoplove lakše od vazduha

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Mjere prevencije
10	Letenje dronova	Blizina aerodroma, naseljena mjesta, skupovi ljudi (fudbalske utakmice)	Nepoštovanje uslova za letenje definisanih Pravilnikom o uslovima za izvođenje letačkih operacija dronovima („Službeni glasnik BiH“, broj 51/20)	BHDCA je s ciljem sistematičnog rješavanja događaja sa dronovima održala interni sastanak sa sljedećim zaključcima: 1. Potrebno je pokrenuti inicijativu kojom bi se aktiviralo organizovanje sastanaka sa svim zainteresovanim i relevantnim subjektima, a prevashodno sa MUP-om i Ministarstvom bezbjednosti BiH, kako bi se oblast djelovanja dronova počela što prije uređivati. 2. Potrebno je uraditi izmjene i dopune postojećeg Zakona o vazduhoplovstvu, a u vezi sa dronovima, kako bi se ubrzala izrada i donošenje podzakonskih akata (u BHDCA) i tako omogućilo naše postupanje, a pogotovo u situacijama koje se dešavaju sve češće. 4. Potrebno je ustanoviti da li je moguće da se operativne naredbe koriste u skladu sa članom 49. Pravilnika o nadzoru.

1.4 Trend događaja u posljednje četiri godine

Vrsta događaja	Broj događaja u 2025. godini	Broj događaja u 2024. godini	Broj događaja u 2023. godini	Broj događaja u 2022. godini
Događaji koji su u vezi sa sprovođenjem operacija vazduhoplovima	26	50	21	33
Događaji koji su u vezi sa tehničkom uslovima, održavanjem i popravkom vazduhoplova	0	0	2	1
Događaji koji su u vezi sa uslugama i objektima u vazdušnoj plovidbi	58	51	24	34
Događaji koji su u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama	96	63	69	48
Događaji u vezi sa vazduhoplovima koji nisu kompleksni vazduhoplovi na motorni pogon, uključujući jedrilice i vazduhoplove lakše od vazduha	10	3	1	3

Izveštaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2025. godini

BHDCA veliku pažnju posvećuje analizi predmetnih događaja (incidenata) i davanju bezbjednosnih preporuka koje se odnose na povećanje nivoa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva u Bosni i Hercegovini.

Na osnovu analize svih događaja i bezbjednosnih preporuka, BHDCA procjenjuje rizike po bezbjednost vazdušne plovide i preduzima planske aktivnosti prilikom planiranja nadzora.

Ovaj izvještaj, kao jedan od parametara, poslužiće BHDCA za izradu analize bezbjednosti (Safety analize) u Bosni i Hercegovini za 2025. godinu.

---KRAJ DOKUMENTA---